

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра української мови



«ПОГОДЖЕНО»

Проректор з наукової
роботи

Н.М.Віннікова



«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою
Інституту людини
протокол № 11 від «11» 11 2017 р

Учений секретар

Т. Л. Видайчук


**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛІНГВОСЕМІОТИКА**

Для здобувачів вищої освіти
Ступінь «Доктор філософії»
Спеціальність 035 Філологія

2017-2018

Структура програми типова. Години відповідають робочому навчальному плану.

Завідувач аспірантури, докторантури

 О.В.Плющик

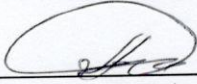
Робоча програма наукового спецкурсу «Лінгвосеміотика» для здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії спеціальності «Філологія» спеціалізації «Українська мова», 2017. – 19 с.

Розробник:

Саєвич Ірина Георгіївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови
Протокол № 5 від «25» лютого 2018 року.

Завідувач кафедри Караман С. О.

 (Караман С. О.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
«25» лютого 2018 року

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Структура програми навчальної дисципліни	6
I. Опис предмета навчальної дисципліни	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни	7
III. Програма	8
IV. Плани семінарських занять	11
V. Завдання для самостійної роботи	14
VI. Методи навчання	15
VII. Методичне забезпечення курсу	15
VIII. Рекомендована література	16

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Лінгвосеміотика» є нормативним документом Київського Університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою української мови на основі освітньо-наукової програми підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Лінгвосеміотика», необхідне методичне забезпечення.

«Лінгвосеміотика» є складовою частиною дисциплін, обов'язкових для вивчення аспірантами спеціальності «Філологія» спеціалізації «Українська мова» освітньої програми здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії. Її вивчення передбачає розв'язання низки *завдань спеціальної підготовки фахівців вищої кваліфікації*, зокрема: теоретичного і практичного оволодіння майбутніми науковцями основами лінгвосеміотики як науки про структуру і функціонування знакових систем, розвитку аналітичних якостей у здобувачів, розуміння особливостей природи мовного знака і моделей семіозису.

Мета вивчення курсу: формування у здобувачів наукового ступеня доктор філософії знань щодо знакової репрезентації дійсності та ролі мовного коду в інформаційному континуумі.

Завдання курсу:

- визначити призначення і можливості семіотики як науки про структуру і функціонування знакових систем;
- розглянути основні концепції класиків семіотики щодо природи мовного знака та його властивостей;
- ознайомити здобувачів з цілями семіотичної таксономії, критеріями і принципами класифікацій знакових систем і знаків;
- з'ясувати особливості класифікації знаків Ч. Пірса;
- виявити типи зв'язку мовного знака з позначеним;
- розвивати у аспірантів уміння розглядати мовні явища у ракурсі трьох вимірів семіозису: семантики, синтактики, прагматики.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на *засвоєнні знань* із таких питань: семіотика, природа і структура мовного знака, способи мовної репрезентації дійсності, акт семіозису.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання аспірантами практичних робіт, творчих проектів, творів, есе, реферативних повідомлень, доповідей тощо.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти *набувають уміння та навички, формують загальнопрофесійні компетенції щодо:*

- 1) осмислення загальних основ лінгвосеміотики;
- 2) розуміння специфіки знакової репрезентації дійсності;
- 3) усвідомлення природи мовного знака, його структури та особливостей функціонування;
- 4) визначення суті лінгвоцентризму семіотики і специфіки мови як універсальної знакової системи;
- 5) уміння аналізувати мовні явища в ракурсі різних вимірів семіозису.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 120 годин, із них 28 год. – лекції, 28 год. – семінарські заняття, 64 год. – самостійна робота.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: лінгвосеміотика як наука; природа і структура мовного знака; класифікація знаків, семантика, синтактика і прагматика як виміри акту семіозису.

Курс: підготовка <u>аспіранті</u>	Напря́м, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>4 кредити</i></p> <p>Змістових модулів: 2</p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>120 годин</i></p> <p>Тижневих годин: <i>2 години</i></p>	<p>Освітній рівень <i>“доктор філософії”</i></p> <p>Спеціальність: <i>035 Філологія</i></p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 2.</p> <p>Семестр: 4.</p> <p>Аудиторні заняття: 56 годин, з них: Лекції: 28 годин Семінарські заняття: 28 годин</p> <p>Самостійна робота: <i>64 години</i></p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин				
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Самостійна робота
Змістовий модуль I.						
Семіотика як наука. Поняття про знак і знакову систему						
1.	Вступ. Семіотика як наука про знаки і знакові системи	15	6	4	2	9
2.	Знак як основне поняття семіотики. Природа і структура мовного знака.	19	10	4	6	9
3.	Основи теорії знаків в історії лінгвістичних учень	18	8	4	4	10
4.	Мова як знакова система	17	8	4	4	9
	Разом за модуль	69	32	16	16	37
Змістовий модуль 2.						
Типологія знаків. Семантика, синтактика, прагматика як основні виміри семіозису						
5.	Семіотична таксономія. Критерії виокремлення різних типів знаків	17	8	4	4	9
6.	Знаки-символи в культурних семіотичних системах	17	8	4	4	9
7.	Семантика, синтактика і прагматика як основні виміри семіозису	17	8	4	4	9
	Разом за модуль	51	24	12	12	27
	Разом за освітньою програмою	120	56	28	28	64

III. ПРОГРАМА ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

ЛІНГВОСЕМІОТИКА ЯК НАУКА. ПОНЯТТЯ ПРО ЗНАК І ЗНАКОВУ СИСТЕМУ

Тема 1. Вступ. Семіотика як наука про знаки і знакові системи (4 год.)

Об'єкт і предмет семіотики. Знакова природа інформації. Різноманіття комунікативних (інформаційно-семіотичних) процесів у природі і суспільстві. Передавання інформації від людини до людини. Призначення і можливості семіотики. Міждисциплінарний характер семіотики і її місце в колі гуманітарних наук. Семіотика і структуралізм. Семіотичні ідеї К. Леві-Строса, Р. Барта, М. Фуко, Ж. Деррида, У. Еко. Напрями сучасної семіотики: біосеміотика; етносеміотика і семіотика культури; лінгвосеміотика; абстрактна семіотика; загальна семіотика; семіотика концептів.

Тема 2. Знак як основне поняття семіотики. Природа і структура мовного знака (4 год.)

Знак як основне поняття семіотики. Властивості знака.

Природа і структура знака. Унілатеральна і білатеральна теорії. Знаковість і одиниці мови. Мовний знак. Відношення «позначення – позначене».

Лінгвоцентризм семіотики. Ф. де Соссюр як фундатор лінгвосеміотики («Курс загальної лінгвістики»). Властивості мовного знака (за Ф. де Соссюром): довільність, лінійність, незмінність і змінність знака. Асиметричний дуалізм мовного знака.

Семіотичний (семантичний) трикутник. Варіанти термінів, що репрезентують семіотичний трикутник. Модель семіотичного трикутника Г. Фреге (форма – значення – смисл), К. Огдена й А. Ричардса; Дж. Лайонза, С. Ульманна та ін. Знак і значення. Природа значення. Знак як динамічна мовленнєва сутність.

Тема 3. Основи теорії знаків в історії лінгвістичних учень (4 год.)

Дискусія про природу імен у Давній Греції (теорії «фісей» і «тесей»). Діалог Платона «Кратіл». Проблеми мови в середньовічній схоластиці. Чарльз Сандерс Пірс як зачинатель семіотики Нового часу. «Основи теорії знаків» Чарльза Морріса. Семіотичні ідеї Романа Якобсона. Основні постулати Тартусько-московської семіотичної школи. Ю. М. Лотман, Вяч. Вс. Іванов, В. С. Топоров, Б. А. Успенський, М. І. Толстой.

Тема 4. Мова як знакова система (4 год.)

Ізольовані знаки і знакові системи. Прості (елементарні) і складні семіотики. Однорівневі і багаторівневі семіотики. Відкриті і закриті знакові системи.

Своєрідність мови як знакової системи. Парадигматичні і синтагматичні відношення у мові і мовленні.

Відмінності між семіотичними системами в здатності змінюватися.

Відмінність між семіотиками у складі функцій. Склад та ієрархія функцій, притаманних різним семіотикам і різним видам комунікації. Комунікативна функція, магічна, естетична (поетична), фактична, метамовна та ін. Сприйняття естетичного знака у філогенезі й онтогенезі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

ТИПОЛОГІЯ ЗНАКІВ. СЕМАНТИКА, СИНТАКТИКА, ПРАГМАТИКА ЯК ОСНОВНІ ВИМІРИ СЕМІОЗИСУ

Тема 5. Семіотична таксономія. Критерії виокремлення різних типів знаків (4 год.)

Типологія знаків як наукова проблема. Принципи класифікацій знакових систем і знаків. Класифікація знаків з погляду фізичної природи плану вираження (оптичні, слухові (аудіальні), тактильні, смакові, нюхові). Типи знаків за характером зв'язку між позначеним і позначенням. Класифікація знаків Ч. Пірса: знаки-індекси, знаки-копії, знаки-символи.

Суть іконічного зв'язку між позначенням і його змістом. Іконічні знаки в жестах і міміці людини і в природній мові. Звуконаслідування і їх деривати. Класи мовних іконічних знаків. Ідеофони й іконічність в морфології. Анаграматичні знаки й іконічність в синтаксисі. Іконічність в графіці. Найдавніша теорія звуко символізму: діалог Платона «Кратіл». Емпірична перевірка гіпотез про звуковий символізм. Питання щодо природи звукового символізму, рівня його універсальності і ролі в семантиці.

Тема 6. Знаки-символи в культурних семіотичних системах (4 год.)

Знаки-символи у класифікації Ч. Пірса. Конвенційна природа мовних знаків. Феномен неконвенційного сприйняття знаків. Вторинна мотивованість мовних знаків-символів. Межі мотивованості і переваги конвенційних знаків. Відсутність чітких меж між індексами, іконами і символами (за Ч. Пірсом). Похідні і складні знаки. Метафора. Метонімія. Н. Д. Арутюнова про відмінності між символом і знаком у наївній семіотиці.

Тема 7. Семантика, синтактика і прагматика як основні виміри семіозису (4 год.)

Уявлення про акт семіозису як поєднання чотирьох складників у концепції Ч. Морріса: 1) законосій, 2) десигнат, 3) інтерпретатор, 4) інтерпретанта. Три виміри семіозису: семантика (відношення знаків до об'єктів), синтактика (відношення знаків один до одного) і прагматика (відношення знаків до інтерпретаторів). Поняття імені й іменування. Семіотика імені. Ім'я явища й ім'я сутності. Поняття предиката в ракурсі семіотики. Поняття «егоцентричних слів». Моделі семіозису.

Вживання знаків у тексті. Правила комбінування знаків у тексті. Поняття мовного коду. Культура як семіотичний текст. Ознаки, значущі для характеристики змісту семіотики: тип інформації і надійність її передавання. Два полюси в універсальному інформаційному континуумі: суб'єктивно-чуттєве / об'єктивно-раціональне.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЛІНГВОСЕМІОТИКА ЯК НАУКА. ПОНЯТТЯ ПРО ЗНАК І ЗНАКОВУ СИСТЕМУ

Семінарське заняття 1. *Семіотика як наука*

1. Знакова природа інформації.
2. Різноманіття комунікативних (інформаційно-семіотичних) процесів у природі і суспільстві.
3. Об'єкт і предмет семіотики як науки про знакову репрезентацію дійсності.
4. Міждисциплінарний характер семіотики.
5. Напрями сучасної семіотики: біосеміотика, етносеміотика, семіотика культури, лінгвосеміотика, абстрактна семіотика, семіотика концептів.

Основна література [1; 3; 4; 10]

Семінарські заняття 2. *Знак як основне поняття семіотики*

1. Поняття знака.
2. Властивості знака.
3. Розуміння суті знака в унілатеральній і білатеральній теорії.
4. Характер відношення між позначенням і позначеним.
5. Модель семіотичного (семантичного) трикутника.

Основна література [1; 4; 7]

Семінарські заняття 3-4. *Природа і структура мовного знака*

1. Лінгвоцентризм семіотики. Ф. де Соссюр як фундатор лінгвосеміотики.
2. Знаковість і одиниці мови.
3. Природа мовного знака.
4. Знак і значення.
5. Властивості мовного знака (за Ф. де Соссюром): довільність, лінійність, незмінність і змінність.
6. Асиметричний дуалізм мовного знака.

Основна література [1; 3; 4; 9]

Семінарські заняття 5-6.
Основи теорії знаків в історії лінгвістичних учень

1. Дискусія про природу імен у Давній Греції. Основні положення діалогу Платона «Кратіл».
2. Полеміка між номіналізмом і реалізмом у середньовічній філософії.
3. Ч. С. Пірс як зачинатель семіотики Нового часу.
4. «Основи теорії знаків» Чарльза Морріса.
5. Принцип довільності мовного знака у концепції Р. Якобсона (стаття «У пошуках сутності мови»).
6. Поняття семіосфери у семіотичній концепції Ю.М. Лотмана.

Основна література [1; 4; 5; 6; 7; 8].

Семінарське заняття 7-8.
Мова як знакова система

1. Ізольовані знаки і знакові системи.
2. Своєрідність мови як знакової системи.
3. Парадигматичні й синтагматичні відношення у мові і мовленні.
4. Динамічний характер мовної системи.
5. Поліфункціональність мови. Склад та ієрархія суспільних функцій мови.

Основна література [1; 3; 4; 9; 10].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

**ТИПОЛОГІЯ ЗНАКІВ. СЕМАНТИКА, СИНТАКТИКА, ПРАГМАТИКА
 ЯК ОСНОВНІ ВИМІРИ СЕМІОЗИСУ**

Семінарські заняття 9-10.
Типологія знаків. Класифікація знаків Ч. Пірса

1. Принципи класифікацій знакових систем і знаків.
2. Класифікація знаків з погляду фізичної природи плану вираження.
3. Класифікація знаків Ч. Пірса.
4. Знаки-індекси, знаки-копії, знаки-символи.
5. Суть іконічного зв'язку між позначенням і його змістом.
6. Іконічні знаки в жестах і міміці людини та в природній мові.

7. Звуконаслідування і їх деривати.
8. Класи мовних іконічних знаків.
9. Природа звукового символізму і його роль в семантиці.

Основна література [1; 3; 4; 6].

Семінарське заняття 11-12.

Знаки-символи

1. Знаки-символи в культурних семіотичних системах.
2. Конвенційна природа мовних знаків.
3. Феномен неконвенційного сприйняття знаків.
4. Вторинна мотивованість мовних знаків-символів. Похідні і складні знаки.
5. Метафора і метонімія.
6. Відсутність чітких меж між індексами, іконами і символами (за Ч. Пірсом).
7. Н. Д. Арутюнова про відмінності між символом і знаком у наївній семіотиці.

Основна література [1; 4; 6].

Семінарське заняття 13-14.

Семантика, синтактика і прагматика як основні виміри семіозису

1. Акт семіозису як поєднання чотирьох складників у концепції Ч. Морріса.
2. Семантика імені.
3. Поняття предиката в ракурсі семіотики.
4. Теорія референції і теорія значення.
5. Знаки у прагматичному вимірі.
6. Поняття мовного коду. Роль мови у сприйнятті і розумінні світу.
7. Семіотика тексту.
8. Культура як семіотичний текст.

Основна література [1; 2; 4; 5; 7; 10].

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИКОНАННЯ

1. Опрацювати лекційний матеріал (скласти опорні схеми, таблиці тощо для кращого засвоєння тем за поданим до кожної теми списком літератури).
2. Законспектувати першоджерела з проблем семиотики (список додається).

Список джерел з проблем семиотики для конспектування

Змістовий модуль I

1. Лотман Ю. М. Семиосфера. – С.-Петербург: Искусство–СПб, 2010. – С. 250 – 278.
2. Моррис Ч. У. Основания теории знаков / Ч. У. Моррис // Семиотика: Антология / Сост. Ю. С. Степанов. Изд. 2-е, испр. и доп. – М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2001. – С. 45 – 97.
3. Платон. Кратил / Платон. Сочинения в четырех томах. – Т. 1 / Под общ. ред. А. Ф. Loseva и В. Ф. Asmusa; Пер. с древнегреч. – СПб.: Изд-во С.-Петерб. ун-та; «Изд-во Олега Абышко», 2006. – С. 421–502.
4. Сосюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики. – К.: Основи, 1998. – 324 с. (Розділи «Природа мовного знака»; «Синтагматичні відношення й асоціативні відношення»)
5. Якобсон Р. В поисках сущности языка / Р. Якобсон // Семиотика: Антология / Сост. Ю. С. Степанов. Изд. 2-е, испр. и доп. – М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2001. – С. 111– 126.

Змістовий модуль II

1. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека. 2-е изд., испр. – М.: Языки русской культуры, 1999 – С. 337 – 346.
2. Лотман Ю. М. Семиосфера. – С.-Петербург: Искусство–СПб, 2010. – С. 155 – 177; 396 – 415.
3. Пирс Ч. Начала прагматизма / Перевод с англ., предисловие В. В. Кирющенко, М. В. Колопотина. – СПб.: Лаборатория метафизических исследований философского факультета СПбГУ; Алетейя, 2000. – 352с. (Розділ «Ікона. Індекс і Символ»)
4. Степанов Ю. С. Язык и Метод. К современной философии языка. – М.: «Языки русской культуры», 1998. – С. 181 – 184; 232 – 245; 287 – 303; 373 – 391.

VI. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* педагогічні задачі.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; розв'язування педагогічних задач; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

VII. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчально-методичний посібник;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Агеев В. Н. Семиотика. – М.: Весь мир, 2002. – 255 с.
2. Бацевич Ф.С. Вступ до лінгвістичної прагматики / Ф.С. Бацевич. – К.: Академія, 2009. – 302 с.
3. Ділі Дж. Основи семиотики / Перекл. з англ. та наук. ред. А. Карась – Львів: Арсенал, 2000. – 230 с.
4. Мечковская Н. Б. Семиотика: Язык. Природа. Культура: Курс лекций / Н. Б. Мечковская. – 2-е изд., испр. – М.: Изд. центр «Академия», 2007. – 432 с.
5. Моррис Ч. У. Основания теории знаков / Ч. У. Моррис // Семиотика: Антология / Сост. Ю. С. Степанов. Изд. 2-е, испр. и доп. – М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2001. – С. 45 – 97.
6. Пирс Ч. Начала прагматизма / Перевод с англ., предисловие В. В. Кирющенко, М. В. Колопотина. – СПб.: Лаборатория метафизических исследований философского факультета СПбГУ; Алетейя, 2000. – 352с.
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. – Полтава: Довкілля – К., 2008. – 712 с.
8. Семиотика: Антология / Сост. Ю. С. Степанов. Изд. 2-е, испр. и доп. – М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2001.
9. Сосюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики. – К.: Основи, 1998. – 324 с.
10. Степанов Ю. С. Язык и Метод. К современной философии языка. – М.: «Языки русской культуры», 1998. – 784 с.

Додаткова

1. Андрейчук Н. І. Семіотика лінгвокультурного простору Англії кінця XV – початку XVII століття: Монографія / Н. І. Андрейчук. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 280 с.
2. Апресян Ю. Д. Избранные труды. Т. 1. Лексическая семантика (синонимические средства языка): 2-е изд., испр. и доп. – М.: Школа «Языки русской культуры»; Изд. фирма «Восточная литература» РАН, 1995. – 472 с.
3. Апресян Ю. Д. Образ человека по данным языка: Попытка системного описания // Вопросы языкознания. – 1995. – №1. – С. 37–67.
4. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека. 2-е изд., испр. – М.: Языки русской культуры, 1999 – 896 с.
5. Барт Р. Лингвистика текста [1970] // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 8. Лингвистика текста. – М., 1978. – С.442–449.
6. Барт Р. Основы семиологии [1964] // Структурализм: «за» и «против»: Сб. статей. – М., 1975. – С.114-163.

7. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвістичних учень. – К.: Академія, 2011. – 239с.
8. Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики: Монографія / Ф. С. Бацевич. – Львів: ПАІС, 2010. – 356 с.
9. Бенвенист Э. Общая лингвистика. – М., 1970.
- 10.Бразговская Е.Е. Языки и коды: Введение в семиотику культуры. Пермь: ПГПУ, 2008. - 200 с.
- 11.Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание: Пер. с англ. – М., 1996.
- 12.Выготский Л. С. Мышление и речь [1934] // Выготский Л. С. Собр.соч.: В 6 т. –Т. 2: Проблемы общей психологии. – М., 1982. – С. 5–361.
- 13.Еко У. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів: пер. с англ.; Пер. М. Гірняк . – Львів : Літопис, 2004 . – 383 с.
- 14.Єрмоленко С. С. Мовне моделювання дійсності і знакова структура мовних одиниць: Монографія / С.С.Єрмоленко. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2006. – 384 с.
- 15.Жинкин Н. И. Язык – речь – творчество: Избр. труды // Исследования по семиотике, психолингвистике, поэтике. – М.,1998.
- 16.Иванов Вяч. Вс. Очерки по предыстории истории семиотики // Иванов Вяч. Вс. Избр. труды по семиотике и истории культуры: Т.І. – М., 1998. - С.605-811.
- 17.Иванов Вяч. Вс.,Топоров В. Н. Славянские языковые моделирующие семиотические системы. – М.,1965. –
- 18.Кассирер Э. Философия символических форм. – Т. 2. Мифологическое мышление / Э. Кассирер. – М.; СПб.: Университетская книга, 2001. – 280 с.
- 19.Кобозева И. М. Лингвистическая семантика. – М., 2000.
- 20.Колесник О.С. Міфологічний простір крізь призму мови та культури: Монографія / О. С. Колесник. – Чернігів: РВВ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2011. – 312 с.
- 21.Крейдлин, Г.Е. Семиотика, или Азбука общения: учеб. пособие: учеб. пособие / Г.Е. Крейдлин, М.А. Кронгауз. – М.: ФЛИНТА, 2015. — 241 с.
- 22.Кронгауз М. А. Семантика: Учебн. для студ. лингв, фак. высш. учеб. заведений / М. А. Кронгауз. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Изд. центр «Академия», 2005. – 352 с.
- 23.Кубрякова Е. С. О семиотических особенностях производного слова // Семиотика, лингвистика, поэтика: К столетию со дня рождения А. А. Реформатского. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – С. 243–249.
- 24.Леви-Строс К. Структурная антропология. – М., 1985.
- 25.Левицкий В. В. Фонетическая мотивированность слова // Вопросы языкознания. – 1994. – №1. – С. 26–37.
- 26.Лосев А.Ф. Знак. Символ. Миф. – М., 1982.
- 27.Лотман Ю. М. Семиосфера. – С.-Петербург: Искусство–СПб, 2010. – 704с.

28. Льюис К. И. Модусы значения // Семиотика: Антология / Сост. Ю. С. Степанов. Изд. 2-е, испр. и доп. – М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2001. – С. 227–241.
29. Мамардашвили М. К., Пятигорский А. М. Символ и сознание. Метафизические рассуждения о сознании, символическом и языке. – М., 1999.
30. Мартынов В. В. Основы семантического кодирования: Опыт представления и преобразования знаний. – Минск, 2001.
31. Мартынов В. В. Универсальный семантический код: УСК-3. – Минск, 1984.
32. Никитин М. В. Основы лингвистической теории значения. – М., 1988.
33. Общее языкознание. Методы лингвистических исследований. / Под ред. Б. А. Серебренникова. М., – 1970.
34. Пирс Ч. С. Логические основания теории знаков. – СПб., 2000.
35. Платон. Сочинения в четырех томах. – Т. 1 / Под общ. ред. А. Ф. Loseva и В. Ф. Асмуса; Пер. с древнегреч. – СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та; «Изд-во Олега Абышко», 2006. – 632 с.
36. Почепцов Г. Семиотика. – М.: Рефл-бук; К.: Ваклер, 2002. – 432.
37. Пропп В. Я. Исторические корни волшебной сказки [1946]. – Л., 1986.
38. Пропп В. Я. Морфология сказки [1928]. – М., 1969.
39. Руднев В. П. Словарь культуры XX века. Ключевые понятия и тексты. – М., 1997.
40. Сепир Э. Язык: Введение в изучение речи [1921] // Сепир Э. Избр. Труды по языкознанию и культурологии. – М., 1993. – С. 26–203.
41. Соломоник А. Семиотика и лингвистика. – М.: Молодая гвардия, 1995. – 352 с.
42. Степанов Ю. С. Вводная статья. В мире семиотики // Семиотика: Антология / Сост. Ю. С. Степанов. Изд. 2-е, испр. и доп. – М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2001. – С. 5 – 42.
43. Фреге Г. Избранные работы: [Пер. с нем.] / Сост. В. В. Анашвили, А. Л. Никифоров. – М.: Дом интеллектуал. кн.: Анашвили, 1997, 159 с.
44. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. Пер. с фр. В. П. Визгина и Н. С. Автономовой. — СПб. А-сад. 1994 г. — 408 с.
45. Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию. – М., 1998.
46. Якобсон Р. В поисках сущности языка / Р. Якобсон // Семиотика: Антология / Сост. Ю. С. Степанов. Изд. 2-е, испр. и доп. – М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2001. – С. 111–126.